Štev. 29. V Ljubljani, dne 25. maja 1907. Leto I.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA CELO LETO 8 K, ZA POL LETA 4 K, ZA ČETRT LETA 2 K. V LJUBLJANI S POŠILJANJEM NA DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, CE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROCBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROCNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Bela Ljubljana.

Izid ljubljanskih ožjih volitev ni bil dvomljiv, če se je upoštevalo izid prvih, pa postopanje in značaj obeh strank, ki sta propadli pri prvih. Skrajna agitacija od obeh strani pridobila je vsaki stranki nekaj glasov. Nemci so se cepili vkljub sklepu strankarskega shoda, in kar je šlo socialnih demokratov proti volji vodstva na volišče, tudi niso enotno postopali. Diferenca med glasovi liberalnega in klerikalnega kandidata je ostala približno ista, kakor pri prvih volitvah.

Splošen političen položaj na Slovenskem se vsled tega izida ni znatno spremenil. Gotovo je pa, da ta izid situacije v Ljubljani tudi ni spremenil v smislu zmagovalcev. Zmagal je namreč star sistem, zmagala je stranka, ki je bila do sedaj na krmilu. Opozicija je pa ostala ista, in opozicija je do sedaj rasla od dne do dne Volitve imajo sploh le malenkosten pomen na razvoj sam; one so le manifestacije moči raznih strank v gotovem momentu. Moč stranke pa ni odvisna samo od števila pripadnikov, temveč od gospodarske sile dotične stranke v volilnem okraju. Zato je tudi brez dvoma, da dobi povsod in vedno ona stranka, ki ima gospodarsko premoč, več glasov, kakor ima somišljenikov. Druge stranke izgubljajo število glasov progresivno čim gospodarsko slabejše so v okraju volitve. To razmotrivanje nam tudi razjasnuje postopanje posameznih pripadnikov različnih ljubljanskih strank. Že pri prvih volitvah dobili se Nemci razmeroma jako malo glasov. Tudi socialni demokrati računali so na mnogo več glasov; dokazalo se je tu, da so pripadniki te stranke volili nesomišeljnike.

Pri ožjih volitvah so se Nemci gotovo še bolj cepili, ker bi morali tu iti proti stranki, ki ima v momentu gospodarsko premoč v Ljubljani. To dejstvo je jako važno za nas Slovence, ker so sedaj Nemci sami pokazali jasno svojo slabost in nesolidarnost, pokazali so, kako neupravičen je brezmejni respekt, ki ga še vedno uživajo pri nas, in kako nepotrebni so vsi neopravičeni, pretirani oziri, ki jih imamo še vedno politično in privatno na njih jezik in njih narodni čut. Dokazali so sami, da bi ne bilo niti naporno delo, ako bi se hotelo streti moč nemštva v naših krajih popolnoma; samo volje od naše strani bi bilo treba.

Liberalna večina bila bi torej gotovo mnogo neznatnejša, če bi ne bilo vsepovsod gospodarske odvisnosti, in število pripadnikov te stranke je gotovo manjši kakor število glasov.

Ljubljanske liberalce starega kalibra napolnil je izid volitev z novimi nadami; mladi napredni elementi, ki pa pri celem sistemu sploh ne pridejo drugače v poštev, kakor pri volitvah, navdušeni so za trenutek v misli, da je zmagala ideja naprednosti. Pa tudi ti spoznavajo, da pod imenom naprednosti gre za vse kaj drugega, in zato so tudi vsi edini v želji, da se mora na vsak način izvršiti popolen prevrat, in da to željo tudi vsi in povsod na glas izražajo. Šli so toraj v boj za stvar, o kateri so sicer prepričani, da je slaba, samo, ker nosi mamljivo ime. Vprašanje je sedaj, ali se bodo te želje dale uresničiti na podlagi starega sistema, ali pa je boljše, da se podere star sistem popolnoma, in da zidamo novo stavbo na zdravih tleh s poštenim in požrtvovalnim delom. Naše mnenje je, da ima samo druga eventualnost verojetnost uresničenja zase in zato hočemo neumorno s podvojenimi močmi nadaljevati započeto delo; zbirati hočemo mladih, delavnih moči, ki imajo smisel za socialen in gospodarski napredek, ki uvidevajo, da je izkoriščanje pod zastavo naprednosti tudi zgolj reakcija. Zbirati hočemo pod svojo zastavo može samostojnega mišljenja, ki se ne bodo dali zaslepiti z blestečo toda lažnjivo firmo. Zbirati hočemo na delo može prepričanja in resne volje proti ljudem brezplodnega navdušenja, ki pričakujejo rešitve od ene osebe.

Navdušenje je star greh naših liberalcev. Navdušenje je tudi pri teh volitvah igralo glavno ulogo, seveda večinoma navdušenje pod vplivom alkohola. Pijanost bila je deviza agitacije, gostilne bili so lokali delovanja za stranko. Pijanost bila je deviza volilnega dne in v brezmejni pijanosti zaključil se je dan, ki bi imel odločiti o prihodnosti in bi imel biti nad vse resen. Ko se prebude iz pijanosti nastopi star in resničen položaj, in razvoj bo šel svojo že započeto pot naprej.

Meščanska šola v Ribnici.

„Nova Doba“ je že v 13. in 19. številki prinesla dva dopisa glede od ribniškega občinskega zastopa pričete akcije za ustanovitev meščanske šole v Ribnici. V obeh dopisih so se nakratko navedli povodi, ki vsi jasno pričajo potrebo te ljudske volje.

Ribniško županstvo je takoj uposlalo tozadevni sklep vsem slovenskim občinam kočevskega političnega okraja s prošnjo, da se izjavijo, kako stališče da zavzemajo v tem vprašanju.

Do zdaj je odgovorilo šest občin: Fara in Osilnica v kočevskem, Velike Lašče in Podgora v velikolaškem ter Jurjevica in Loškipotok v ribniškem sodnem okraju. Vesel pojav tiči v tem, da so se najbolj oddaljene občine prve odzvale v pritrdilnem smislu ter s tem pokazale, da se zavedajo svojih dolžnosti i napram narodu ter da umevajo veliki pomen meščanskih šol za povzdigo kmetske izobrazbe in samoosvojitve. Občinski odbor občine Fara se je soglasno z veseljem izrekel za ustanovitev meščanske šole v Ribnici, „ker bi bila ista velikega pomena za naš okraj“; soglasna želja občinskega odbora v Osilnici je, da se omenjena šola ustanovi; — velikolaški občinski odbor zahteva soglasno ustanovitev omenjene šole v Ribnici v prepričanju, da bo le-ta v veliko korist okraja „v gmotnem in duševnem oziru“ ter izjavlja, da bode rad prispeval s primernimi letnimi zneski za pokritje stvarnih potrebščin.

Županstvo Podgora nima nikakega ugovora proti nameravani ustanovitvi, dočim uvideva občinski zastop na Jurjevici soglasno v meščanski šoli v Ribnici neobhodno potrebo za celo ribniško dolino, v kateri se skoro vse prebivalstvo že od rane mladosti naprej peča z obrtom, rešetarstvom in lončarstvom, s katerim se tudi preživlja; z meščansko šolo v središču ribniške doline bi se brezdvomno močno izboljšala domača industrija! Torej zahteva z vso odločnostjo, da se naj ustanovi ta šola. Sklep občinskega odbora v Loškempotoku — predlog g. Ivana Rusa — se glasi: Isti z veseljem pozdravlja namero, ustanoviti meščansko šolo v Ribnici; skrajni čas je že, da se taka šola tudi v našem sodnem okraju ustanovi, ki bode velevažnega pomena za razvoj gospodarstva, industrije in kmetijstva!“

Pričakovati je seveda, da se bodo i ostale občine za ustanovitev izjavile ter da bode ribniško županstvo započeto akcijo z vso enerižjo nadaljevalo in izpeljalo.

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ 24. febr. 1907 profesor dr. Albert Bazala (Zagreb).

(Dalje.)

Niti to ni slučaj, da skoro eno stoletje kasneje Lockeove misli tudi v Francoski izzvale odpor naroda

LISTEK.

Misli o priliki zadnjih Matičnih koncertov.

Anton Lajovic.

Nedvomno leži težišče „Glasb. Matice“ v njenem zboru in njegovih prireditvah. Pred leti se je sporadično pač poskušalo samo z instrumentalno muziko, ali ni mi znano, da bi bili tisti koncerti vzvalovili zanimanje kaj bolj na široko. Preveč nam še manjka muzikalno-estetične izobrazbe — muzikalno izobrazbo in muzikalno estetično izobrazbo smatram za dvoje, ki lahko dostaja eno brez drugega. — Naša publika si mora še vedno do svojega muzikalnega užitka preveč pomagati z različnimi bergljami. Zato je takozvani absolutni muziki nasproti naj bolj v zadregi, in če se ji v umetnini ne posreči najti kakega dogajanja ali pa saj zaslediti kako „slikanje“, navadno ne ve v tem zvočnem valovju ne kod ne kam. Mnogo lažje je njeno stališče pri glasbi zvezani z besedo. Tu je beseda tista prijazno pozdravljena posrednica, ki publiki z ljubeznjivo uslužnostjo odkleplje glasbene lepote. Zato je popolnoma umljivo, če prihaja vsaka publika in ne samo ona, ki v muzikalnoestetičnem oziru še ne stoji dosti visoko, čisto vokalnim stvarem, ali pa tudi instrumentalnim, v kolikor so zvezane z besedo, mnogo bolj odkrite volje nasproti in z večjim zanimanjem. In morda je deloma ravno spoznanje, koliko večjo agitatorično silo imajo vse z besedo zvezane muzikalne umetnine, razvnelo željo po splošnejši gojitvi vokalne glasbe pri vseh, ki jim je pri srcu popularizacija glasbene umetnosti. Tak klic, naj bi se čim več začeli pečati z vokalno glasbo, torej zborovim petjem, in sploh s petjem, je šel novejši čas zlasti po Nemškem, kjer je menda glede tega vse dosti na slabem.

Vendar se mi zdi, da tej naraščajoči potrebi pevskega poduka ni bil glavni vzrok upanje, da bi se tem potom saj del glasbene umetnosti dal na zunaj najhitrejše popularizovati, ampak zdi se mi, da leži vir temu gibanju globlje. Spoznali so, da je petje najboljša in najpripravnejša pot priti pri glasbeni umetnini do občutenja onega, kar tvori jedro vsake prave umetnine: to je ona notranja intenziteta: „izraz“, „občutje“, ki je v tonalnem telesu melodije kot njena duša, ki edina ohrani umetnino vedno mlado in svežo. Petje je najpriprostejše in najintenzivnejše sredstvo muzikalnoestetične vzgoje, potom katere edino si pridobimo vedno novega, za umetnostne vrednote sprejemljivega polja. In na tej čim ekstenzivnejši popularizaciji umetnosti nam mora biti vsem ležeče, nič manj kot na domači umetnosti sami. Mogoče še bolj. Kajti ne pomagajo nam nič najboljše umetnine, dokler ne pride med njimi in med sprejemajočim narodom do gorkega razmerja.

Mogoče se je komu zdelo manj okusno, da se je na koncert vabilo kot v kak cirkus, češ, toliko in toliko izvajajočih. Ali vendar je razvoj naše muzikalne, in s tem umetnostne in sploh narodne kulture to impozantno število sodelujočih pevcev neprimerne važnosti. Kajti vsi ti so šli skozi eno šolo, ki je najbolj sposobna dvigniti njih muzikalnoestetični nivo.

Če se neredko slišijo tožbe, kake težave so z zborom, ko se njegov material tako spreminja leto za letom, verjem, da za učitelja ni mal trud vedno na novo oblikovati še nedotaknjen in recimo makari, muzikalno naravnost analfabeten materijal. Ali koliko bogatega sadu prinaša ta trud, če pomislim, da se iz tega vedno na novo poživljenega — [in kaj to pomeni, ve tisti, ki je kedaj slišal kak senilen zbor, kakršen je bil za mojega časa n. pr. zbor v „Gesellschaftskonzertih na Dunaju] — in pomlajenega zbora leto za letom razkropi po vsem Slovenskem toliko in toliko mladih ljudi, ki so, z nežno haljo lepote v svojem srcu seme in kvas rasti in razširjenju naše umetnostne kulture.

Lahko bi torej trdil, da se mi zdi delo zbora pred koncertom veliko večje kulturne vrednosti, kakor pa izvajanje v koncertu. Zakaj izvajanje je le kulturnega gibanja pojav, ki se v njem kaže rezultat že storjenega umetniškega dela. Je le javno položen račun, in od strani zbora je samo neko zadoščenje čisto umetniški potrebi:

proti državni oblasti: francoska revolucija je deloma delo enciklopedistov, ki so v svojih državnih teorijah vzetih od Angležev, napadali neomejeno kraljevsko oblast in pripravljali tla za konstitucionalno državo. Montesquieu je uprav presadil Lockeove misli na kontinent, a najznatnejši propagator jim je bil J. J. Rousseau.

V delu „Contrat social“ (1762) razvija Rousseau v glavnem te misli: od prirode nima človek eden nad drugim nikake pravice, v državi pa jo ima; ta politična moč torej ni mogla nastati od prirode, nego po občem dogovoru vseh z vsemi, da predado sebe in svojo moč zajednici, a da od nje ne dobe nazaj ne vseh svojih prirodnih prav, nego zaščito za njih. Tako nastaja po dogovoru nekako telo, nekaka skupna (kolektivna) oseba, ki reprezentira občo voljo vseh (volonté générale). Ta oseba — ki je sestavljena iz vseh državljanov — se zove narod in samo ta je suverên. Vsak državljan je, kolikor s svojo voljo ustvarja občo voljo, delnik (deležen) te suverênitete; kolikor pa postane obča volja zakon je podanik. Narod ne izgubi svoje suverênitete nikdar niti jo preda: vladar nima svoje oblasti, nego je samo pooblaščenec in dela vse v imenu naroda; ta mu poverjena služba se po volji naroda more proširiti ali omejiti, izpremeniti ali povsem ukiniti.

V tem ni nikake krivice, ker obča volja vobče ne greši nikdar: narod hoče vselej svoje dobro. Krivica nastane samo tedaj, kadar zakon ni odraz narodne volje ali kadar državna „oblast“ (vladar ali vlada) ni pooblaščenica naroda ali kadar si hoče prisvojiti suvereniteto. Da se ne dogodi nobeno izmed tega dvojnega, je potrebno: prvič da so vsi državljani pred zakonom enaki in da imajo vsi vpliv na zakon; zakoni države bodo volja državljanov samih, v pokoravanju tem zakonom bodo državljani svobodni, ker bodo vršeč zakon vršili svojo voljo. Drugič je potrebno, da vsi državljani po rednih narodnih skupščinah vrše kontrolo nad državno „oblastjo“. Ko se sestane ta skupščina, prestane vsaka oblast vladarjeva in vladina in preide na narod, ki more tedaj svojo sodbo izreči o vladi. po volji jo potrditi ali vreči, zakone postavljati in ukidati in odločevati o izpremembah sestava. Volja narodne skupščine bode merila (— dodajmo: kadar bodo v njej samozavestni in prosvetljeni ljudje —) vselej na obče dobro.

Največje dobro je enakost in svoboda, in temu bode dobra (valjana) država dajala vedno več prilike; a ker je samo v republiki mogoče provesti demokraški princip vplivanja in odločevanja v državi, je republika edina pravična in dobra oblika vladavine; ona edina se približuje idealu enakosti in svobodi vseh.

V nizu teh državnih teorij in v razvoju političnih razmer se je izgradila ideja svobode in vrednosti poedinčeve. Individuum je postal vsaj v teoriji avtonomen. Ali Rousseau ide še dalje: država naj čim bolj izravna pravno neenakost ljudi, naj se potrudi za to, da postanejo državljani iz politično-avtonomnih nravno-svobodni. S tem prevladava tudi on naturalistični utilitarizem Hobezov, država mu postaja institucija, ki bo podala garancije ze nravno življenje. Naposled pa se bo država ipak še vedno naslanjala na silo; n. pr. bo s kaznijo „prisilila“ neposlušne državljane, da bodo „svobodni“ in to bo potrebno, ako obča volja ni istodobno volja vseh (volonté de tous). Rousseau uvideva, da je vrlo malo držav, v katerih bi to bilo tako; dosledno s tem misli, da ima tudi malokatera država zakone, ki bi bili obča volja in ki bi po takem bili i pravi zakoni. V istini je v vsakem društvu več struj in smeri volje, in kar imenujemo občo voljo, je samo premoč ene struje nad drugo. Obča volja je tore rezultanta sil, občih in raznosmernih; ni torej enaka svoti vseh volj, nego njih razliki: tako ostanejo vedno nekateri, kojih volja se ne bo zlagala z občo voljo, ki bodo vezani z zakonom, kojega niso hoteli. Moglo bi se i to vprašati: Kaj tedaj, ako bi nekateri državljani hoteli razrešiti prvotni dogovor? Premda bi se to v principu moralo dopustiti, se vendar misli, da skupno dobro zahteva, naj se obdrži ta dogovor tudi proti volji nekaterih. Država postaja poedincem podrejena in dobiva pravico, da obdrži svojo suvereniteto makar i s silo. Zakon ne bode vedno ujamčen v sili in jaksti pravne zavesti, nego bo imel tudi neko moč povrh nje ali z drugimi besedami: načela politična ne bodo istovetna z načeli etičnimi. Kar je tako v okviru ene zajednice je — se pravi — še bolj v odnošaju raznih zajednic, kjer razvoj tehnike, nacionalno-ekonomski oziri silijo državo, da v proširjenju svojih teženj in zadovoljenju svojih potreb ne išče odločitve — etike nego odločitev sile in moči.

Dočim je tako poedinec v političnem oziru razmerno najbrže in najraneje stekel zavest o avtonomiji, pride do te zavesti na nravnem polju šele polagoma, morebiti tudi radi tega, ker se uprav zdi, da pojem nravnosti izključuje pojem avtonomije. (Sledi.)

Narodna avtonomija ali federalizem.

Pisal dr. J. Š.

I.

Nedavno je prinesla „Nova Doba“ (št. 21) članek o narodni avtonomiji, s kojim se pa realna politika nikakor ne more strinjati. Dovolite, gospod urednik, ako se tudi drugačno mneje prijavi v tem oziru v Vašem cenjenem listu.

Čimbolj se širi spoznanje, — in zadnje zmage socialnih demokratov so jasen dokaz temu, — da narodnostni boj spodkopava državni organizem in zlasti ovira gospodarski napredek in blagostanje, tembolj se utrjuje prepričanje, da se morajo najti sredstva, kako ta boj, ki ga rodi le šovinizem nekaterih močnejših narodov, zajeziti.

Imamo pa tudi posebno slabejši narodi interesa na tem, da se to vprašanje čimpreje in čim pravičnejše reši, in pričakujemo tudi od državne oblasti pravičnega varstva in skorajšnje odločitve. Državniki naj blagovolijo pomisliti, da se morajo manjši narodi naveličati tega biti le sluge močnejšim narodom, in da, če pričakujejo še nadalje lojalnosti od naše strani, naj se pobrigajo za pravičnost! Povemo jim to ob enajsti uri. Naj pazijo, da ne bo prepozno. Mi zamoremo svojo usodo uravnati tudi brez njih.

Kaj torej hočemo?

Dostikrat se čuje pri Slovencih odgovor: Hočemo narodno avtonomijo. Mi se s tem odgovorom nikakor ne strinjamo.

Kaj pomeni narodna avtonomija? Navadno se ta avtonomija tolmači na dvojni način. Eni si mislijo narodno avtonomijo izvedeno na ta način, da se uvedejo po vseh jezikovno mešanih deželah takoimenovane narodne kurije, ki naj odločujejo glede šolskih vprašanj. Drugi spet hočejo imeti narodno avtonomijo izvedeno tako, da se vsa avstrijsko-ogrska država naj na novo razdeli po narodnostih, torej v etnografične celote, pri čemer pa se navadno ne pove, v kakšni razmeri naj se te celote glede državnopravnega stališča, ali naj so federirane države (potem bi tudi Italijani morali dobiti svoje ministrstvo itd.) ali naj so le dežele s posebnim, skupnim, državnim parlamentom.

Kar se prvega načina narodne avtonomije tiče, se zanj ne moremo ogreti, ker je za uspešen razvoj narodnega šolstva nezadosten. Kaj nam namreč pomagajo narodne kurije, ako te nimajo na prosto razpolago potrebnih denarnih sredstev in bi ta bila še vedno odvisna od sovražne nam večine?

Vrhutega pa narodni napredek ne obseza le šolsko vprašanje, temveč še mnogo drugega, kar se tu niti ne vpošteva. Naša država pa se mora končno tako uravnati, (ako ji je kaj do obstanka) da je vsakemu narodu zajamčen duševni in materijalni napredek. Ker se pri teh narodnih kurijah prvo ne zagotovi in drugo sploh izpušča, nimamo Slovenci nobenega vzroka, da bi se vnemali za narodne kurije in teh prava narodno-slovenska politika ne more sprejemati v svoj program. Tak program bi bil podoben krpariji, ki ob robu dela nove vrzele.

Drugi hočejo zato narodno avtonomijo mnogo radikalnejše izvesti ter Avstrijo in Ogrsko kar čez noč na novo razdeliti v nemške, češke, madjarske itd. dežele (ali države)? Kakor se ta ideja zdi na prvi mah jednostavna, je vendar iz mnogih vzrokov neizvedljiva. Pomislimo le na mnoge n. pr. nemške enklave po drugojezičnih deželah! Saj se vendar nahaja pri nas Slovencih mnogo krajev, mest in trgov, ki niso ne slovenski, ne popolnoma nemški. Kam hočemo te šteti? Ali se jim naj odpovemo? To vendar ne gre! Dalje pomislimo kakšna mešanica bi ravno vsled takih enklav sledila iz narodne razdelitve za vse državne posle n. pr. finance, sodnija itd. Že samo to je dovolj, da se na tako notranjo državno ureditev ne bo dalo nikoli resno misliti. Pri tem pa še nismo upoštevali političnega položaja, ki tej ideji ne daje nobene nade do uresničenja. Kdo pa to idejo zastopa? Ali mar Čehi ali Madjari ali Nemci ali Poljaki? Kakor znano, ni nobeden teh narodov za tako narodno avtonomijo! Naj nam blagovolijo naši slovenski politiki sami pojasniti, kako si mislijo narodno avtonomijo proti imenovanim narodom izvesti. Ali se tu ne vidi jasno vsa utopija te ideje?

Slednjič pa omenimo še gospodarski moment, ki je v navadnem življenju odločilen in stoji tu proti narodni avtonomiji. Samo en pogled na geografični obris n. pr. Češke, Ogrske, Sedmograške i. dr. nas pouči, da je meje tu zastavila narava sama ter medsebojnemu občevanju odkazala posebna pota. Celo naravni so vzroki, da so prebivalci takih naravnih okrožij med seboj v tesnejši dotiki in živahnejšem občevanju, in kar je najvažnejše, da imajo enake in skupne interese in težnje. Ravno to poslednje se pri razdelitvi ne da kratkomalo prezreti. Vsaka krajina ima svoje posebno in naravno središče, kamor teži vse gospodarsko življenje. Sedaj pa se naj to popolnoma prezira? Ne, tako se realna politika ne dela, ampak to se pravi z glavo hoteti skozi zid.

Slovenci smo majhen narod in moramo zato vedno pred očmi imeti, da nam je le v tesni zvezi z drugimi narodi moči storiti kaj v prid svojega naroda. Treba je torej tudi naše politične cilje določiti tako, da se strinjajo s političnimi cilji drugih, večjih narodov. Predvsem pa morajo biti ti politični cilji po danih razmerah izvedljivi, ne pa politične himere.

II.

Kaj naj je torej naš politični cilj?

Znano je, da stoje Čehi in Hrvati glede svoje politike na stališču svojega zgodovinskega državnega prava in zahtevajo, da se Avstrijsko-ogrska preustroji v federativne države, ki bi bile med seboj in do krone v istem pravnem razmerju kakor sedaj Avstrijska in Ogrska.

Ali nam Slovencem niso dani pogoji se postaviti na enako stališče? Gotovo. Saj so tudi slovenske dežele tvorile nekdaj eno politično celoto, namreč gorotansko kneževino ali karantanijo, ki ni obsegala le današnje Koroške ampak tudi Goriško, Kranjsko in Štajersko. Vsled tega so tudi Habsburžani še le po smrti poslednjega karantanskega vojvode Ulrika II. l. 1335. definitivna vse te dežele dobili v svojo dedno last. Kar se Spodnje Štajerske tiče, smatrala se je vedno le kot del Koroške, kar se vidi iz tega, da je

---

s svojim delom na sprejemalca estetično učinkovati. To učinkovanje na publiko pa navadno ni ne posebno globoko niti posebno trajno. Estetično razgibanje notranjega človeka mogoče pri pretežni večini v koncertu navzoče publike niti ne doseže one intenzitete lepotnega ushičenja, ki ga je vsak izmed izvršujočih pevskih moči po navadi deležen ponovno.

Zato se mi zdi, da važnost izvajanja vobče ne leži v tem, da bi moglo estetično višino (ali pa recimo nižino) sprejemajoče publike posebno dvigniti, ampak neprimerno bolj v njegovi kulturno-agitatoričnni sili. Ne samo da z močjo strese še speče veselje in energijo do podobnega kulturnega dela, ampak je obenem tujcu nasproti živahna manifestacija naše vrednosti.

In ravno glede zadnjih Matičinih koncertov se lahko reče, da menda še nobena dosedanjih Matičnih prireditev ni zapustila v celoti tako neugovarjano mogočnega zunanjega vtisa. Zlasti drugi večer je stalo izvajanje, tako v zboru kot zlasti v solistih prostejše in pevsko zadostnejše, v celoti na taki višini, da dvomim, da bi se mladostno zdravo lice tega Verdijevega dela zrcalilo kedaj v kakem izvajanju jasnejše in ostrejše.

Posebno zbor, dober v fraziranju in v deklamaciji vzoren, je bil glede svežosti in blagozvočnosti glasov naravnost zavidanja vreden. Dal je vendar do skrajnih mej vse, kolikor je v tehničnem oziru sploh mogoče terjati od kakega zbora.

In solisti so se zlasti drugi večer skazali vredne tega odličnega zbora, kar ni majhna pohvala.

Če torej pomislimo, da je bil „Requiem“, čegar umetniška potenca je tako splošno priznana, da bi bilo neokusno jo poudarjati še posebej, naštudiran in izvajan z umetniško energijo, stoječo v povsem vrednem razmerju k notranji sili izvajanega dela; če pomislim, koliko estetičnega kapitala se je naložilo z naštudiranjem ljubega starine Verdi-ja, tega Kreza muzikalične lepote, pri vseh sedaj tako mnogobrojno sodelujočih v zboru — podrobno umetnostno-kulturno delo na znotraj — in kako izvanreden in velik vtis, velik in nenavaden po ekstenzivnosti in intenzivnosti, je napravilo izvajanje v koncertu — agitatorično delo na zunaj — je li potem umestno govoriti o nazadovanju Matičnega zbora in njegovega voditelja?!

Jeli umestno in vredno, spodtikati se nad enim solistovim vokalom, in naj bi bil tudi v resnici slab, ali pa nad enim zlogom, lahkim, na sebi, pa po solistu preveč poudarjenim, če je bilo sicer delo solistovo vse hvale vredno?

Kaj vraga me briga, če solist ali solistinja v mladostnem preushičenju začetnika na kakem poedinem mestu nanese v prednašanje barve malo preveč na debelo, če me pa sicer tisočkrat odškoduje z rdečeličnim, naravnim predavanjem in z rosnosvežo jedrovitostjo svojega glasovnega materiala! (Sicer pa kdo je, ki bi nanj različne male neokretnosti na prvem balu se gibajoče mladine napravile drugačen vtis, kot neskončno nežen in simpatičen!)

Spomnim se, da sem večkrat zapazil v koncertih ljudi, ki so se pri vsaki priliki, če se je n. pr. rogu kak ton prekucnil, ali pevcu kak glas ponesrečil etc., vsakokrat silno, ostentativno namrdavali, češ tako dokumentiramo, kako tankih ušes smo.

Sem mnenja, da je na času, da že enkrat zapustimo umetninam in njihovemu proizvajanju nasproti tako stališče, rekel bi, atomskega lepotnega uživanja.

Na času je, da tudi naša kritika neha zavajati s takim atomskim kritikovanjem na zmotna pota.

Kajti nam vsem je menda na tem ležeče, da kolikor se da mnogo publike vzgojimo do čim večje umetnostne sprejemljivosti.

Tako naj dobi naša vstvarjajoča umetnost med narodom čim obsežnejšo in močnejšo rezonanco.

Ali kakšna vzgoja k umetnosti in lepoti bi bila, če povedem nekoga, čegar lepotna sprejemljivost je še blizo ledišča, pred umetnino in ga tam opozorim; vidiš, to je ena črna pika na umetnini, to je druga, to tretja; s temi črnimi pikami mu še davno nisem odklenil v umetnini skrite lepote — in skrito je navadno, kar imajo umetnine najboljšega in najlepšega na sebi, če bi ne bilo, bi k umevanju lepote, ne bilo treba nikakšne vzgoje — ampak

ta del Štajerske do najnovejšega časa spadal pod lavantinsko t. j. koroško škofijo.

Dalje pa je pomniti, da je Napoleon I. l. 1809. ustanovil tako imenovano Ilirsko kraljestvo, obsegajoče Hrvaško, Dalmacijo, Kranjsko, Primorsko in Koroško. In četudi je to „Ilirsko kraljestvo“ l. 1813. faktično prenehalo, vendar se je tudi od avstrijskega vladarja v principu priznalo in obnovilo ter obstoja še sedaj. Priča temu je napis na našem denarju, kjer se naš cesar imenuje rex Boh., Gall., **Ill.** etc.; poslednje je „rex Illyriae“, kakor se lahko vsakdo prepriča! Naš vladar torej sam priznava pravni princip Ilirskega kraljestva.

Naš političen cilj nam je torej s tem že odkazan. Če zahtevamo realne obnovitve Ilirskega kraljestva, stojimo kakor Čehi na zgodovinskem pravnem in od vladarja in države priznanem političnem stališču. Da tirjamo tudi pridruženje slovenskega dela Štajerske k ilirskemu kraljestvu, je samo po sebi umevno, ter imamo za to zgodovinske, narodne in naravno-gospodarske razloge. (Sledi.)

Politični pregled.

Zmaga socialne demokracije v Avstriji.

Nihče ni pričakoval tako velikega uspeha stranke proletariata. Leta 1897. je šla socialna demokracija v parlament s 14 poslanci, leta 1901. celo le z 11 in ko gredo te vrste v tisk, je izvoljenih že 84 socialnih demokratov!

V vseh parlamentih evropskih držav sedi okrog 500 soc. poslancev. Lahko torej rečemo, da je ni na svetu stranke ki bi imela toliko zastopnikov v javnosti. To velikansko število more doseči seveda samo stranka, ki je organizirana na temelju mednarodne združitve v eno veliko celoto.

Socialno demokratična stranka bo v avstrijskem parlamentu najmočnejše zastopana stranka sploh. Do danes nismo imeli v parlamentu stranke, za katero bi stalo kakor en mož blizu 90 poslancev, zakaj nekaj zmag izvojuje stranka še prav gotovo. Jako zanimivo je ob tej priliki primerjati zastopstvo v drugih zbornicah z ozirom na socialistične poslance.

Ta pregled podajamo v sledečem, porazdeljeno v posamezne dežele. Navajamo najprej število vseh poslancev dotične zbornice, potem število socialističnih in poleg tega število socialistov, izraženo v odstotkih:

	vseh poslancev	socialistov	socialistov je v %
Dansko	114	24	21·1
Nemčija	397	43	10·9
Belgija	166	30	18·1
Francija	184	76	13·0
Holandija	100	7	7·0
Švedija	230	13	5·07
Anglija	670	30	4·5
Norvegija	117	5	4·3
Italija	508	21	4·1
Avstrija	516	c. 90	17·4
Švica	167	2	1·2
Srbija	160	1	0·6

Iz tega vidimo, da ima agrarna dežela Danska največ socialistov kot poslancev in za njo prihaja Belgija in za tem takoj Avstrija, kjer je bilo prej komaj 3·5% socialističnih poslancev. Od 3·5 na 17·4 vsekakor velik skok.

Hrvati in Ogri.

Poslanec Supilo je priobčil v „Pesti Hirlap“ temeljit članek o jezikovnem vprašanju na železnicah ter dokazuje, da je v političnem in praktičnem oziru pravica na strani Hrvatov. — List „Bolgar“ piše, da se za Hrvate ni treba brigati. Hrvatje že sami vedo, kaj hočejo. Hrvatje so ženijalni učenci ogrske koalicije, ki so jo tudi že prekosili.

Dogodki na Ruskem.

V Czenstohavu so bili trije policijski stražmeštri na ulici napadeni. Dva so napadalci ustrelili, tretji pa je pobegnil. V Pijasečnu sta dva mladeniča ustrelila orožniškega stražmeštra Gončarova, ko ju je hotel aretirati.

V kaznilnični kapeli so se po maši spuntali kaznenci ter napadli dva paznika. Paznika sta streljala, nakar so prihiteli vojaki, ki so ustrelili tri kaznence.

V Rigi je pri belem dnevu pet revolucionarjev ustavilo iz ladje izstopivšega bankirja Beckmanna in švedskega kapetana Gräwerja. Nastavili so jima revolverje na prsi ter ju oropali. Ker so hoteli ostali potniki s parnika iti napadenima na pomoč, začeli so roparji streljati na ladjo ter ranili več oseb.

Dnevne vesti

a) domače.

— **Ožja volitev** v Ljubljani. Zmagal je kakor je bilo prevideti župan Ivan Hribar. Oddanih je bilo 5194 glasov od katerih je dobil Hribar 3092, Kregar pa 2102 glasa. Hribar je torej zmagal z absolutno večino 990 glasov. Klerikalcem so priskočili na pomoč ljubljanski — Nemci, kar jim sedaj njihovi bivši zavezniki — liberalci hudo zamerijo. Baje so klerikalci z Nemci sklenili celo pogodbo, ki obseza tudi že določbe glede občinskih volitev v Ljubljani. Mi pa pravimo, da je velik škandal za vsako slovensko stranko, ki paktuje z Nemci proti — Slovencem. Lahko si potem Nemci domišljujejo, da imajo nekaj besede celo — na Kranjskem. Nemce na Kranjskem je kot politično količino postaviti kratkomalo pod kap. Če se že morajo slovenske stranke bojevati med seboj, naj gre proti stranki stranka sama za-se. Sila ideje, ki preveva stranko, končno mora zmagati, ako je ideja res — dobra. Ne gre za to, da zmaga danes ali jutri; politično življenje živi vekove. Nikari pa takih nenaravnih zvez sklepati, kakor je zveza z Nemci. To je za Slovenca ravnotako nepošteno sredstvo, kakor nasilstvo, zvijača in laž. Oboje rodi reakcijo. — Sicer pa niso vsi Nemci volili Kregarja, mnogo se jih je vzdržalo volitve, mnogo pa jih je — kakor že pri prvi volitvi — volilo Hribarja. Socialisti so sklenili, da se vzdrže ožje volitve. Vendar jih mnogo ni držalo strankinega sklepa nekaj jih je volilo Hribarja, nekaj Kregarja. Železničarji so skoro vsi volili Hribarja, baje po višjem naročilu. Tako je umeti naraščanje števila glasov pri obeh kandidatih od glavne do ožje volitve. Gotovo pa je, da je število klerikalnih glasov v Ljubljani silno naraslo. Kar je bilo pred desetimi leti še nemogoče, to se je zgodilo danes: da je prišel načelnik narodno-napredne stranke celo v ožjo volitev s klerikalnim kandidatom. Kdo je temu kriv?

— **Zmagoslavje.** Bombastično so oznanjevali topovi na ljubljanskem gradu zmago onih, ki imajo moč v Ljubljani. Nataknili so na stolp gradu belo zastavo, zvečer pa je bilo poslopje samo razsvetljeno. Velika množica se je zbrala pred županovim stanovanjem, ki je burno in glasno izražala svoje veselje nad izvolitvijo župana. Hribar stopil je opetovano na okno in se zahvalil zbranemu občinstvu za ovacije. Potem so priredili buren sprevod po ulicah ljubljanskih. Na čelu sprevoda jahal je bogataš Ilija Predovič, glavni in požrtvovalni agitator za sistem, pod katerim se mu tako dobro godi. Sledilo je nekaj voz podagitatorjev pijanih deloma zmage deloma alkohola. Vozovi so bili okrašeni z zelenjem. Sledilo je potem precej mladine, večinoma mladoletnih deklic, ki so glede vpitja in razgrajanja z veseljem pograbile priliko, ki jim je dovolila stopiti saj za kratek čas iz one rezerve, katero nalaga obnašanju konvencionalni običaj še ženskemu spolu. Iz nekaterih poslopij bile so razobešene zastave, v Vodmatu pokali so topiči in v Trnovem so spuščali rakete. Po Ljubljanici plaval je z zastavami in lampijoni razsvetljen čoln, iz katerega so se čuli glasni klici: Živijo Hribar. Zvečer se je zbrala velika množica liberalnih volilcev v sokolski telovadnici „Narodnega doma“. Svirala je društena godba, in cela vrsta govornikov je nastopilo in navduševalo zbrano množico. Govorili so: dr. Tavčar, dr. Kokalj, dr. Triller, dr. Kušar in župan Hribar. Župan je naglašal, da smatra današnji dan za najlepši dan svojega življenja, ker so njegovi volilci iz vseh slojev ljubljanskega prebivalstva. Vladalo je pravo slovensko navdušenje, ki je ravno v liberalni stranki od nekdaj že bilo velikansko toda povsem neplodovito. Šele proti jutru drugega dne so ponehavali izrazi tega navdušenja po mestnih ulicah; seveda čim pozneje tembolj je prevladoval drug vzrok navdušenja, znan, star in vseslovenski: pijača.

— **Zaradi ljubljanske volitve** so klerikalci pričeli groziti z bojkotom, to se pravi, vsakega, ki ni odločen njihov pristaš hočejo gospodarsko uničiti. Te vrste politični boj proti istorodnim strankam pač nima nravne podlage, Pa je tudi dvorezen nož. Prav tako lahko liberalci izvršujejo bojkot. Kaj bo posledica: nekaj uničenih gospodarskih eksistenc. In kdo bo imel škodo: narod slovenski. Korist pa bo imel le tujec, ki si bo med tem, ko si bosta domača brata v laseh, pripravljal toplo gnezdo. Svarimo torej eno kakor drugo stranko, proč s takim orožjem, ki ni niti dostojno zlasti večjih strank, ki pravijo, da so močne. Bojkot je znak slabosti dotične stranke, ki ga proglasi. Končno pa, ali je tak greh, ako imam drugo politično prepričanje kakor moj sosed? Spoštujmo njegovo prepričanje kakor svoje lastno mišljenje. Ako ga s stvarjo samo, s silo svojih misli ne bom spreobrnil, z nasilstvi ga tudi ne bom. Kvečjemu vzgojim ž njimi rod hinavcev in potuhnjencev. To pa je zopet obsojati z narodnega stališča. Torej več preudarka, preden izrečemo bojni klic: bojkot. Več preudarnosti, pa več politične izobrazbe. Ne bodimo vendar tako daleč za drugimi narodi!

— **Iz volilne borbe.** Ves čas, kar smo imeli volilno borbo, smo pisali o veliki podivjanosti in strupenih osebnih napadih, ki so se jih posluževali nasprotniki drug proti drugemu. Izrabljale so se kot politično bojno sredstvo vse družinske, gmotne in druge, v javnost ne spadajoče razmere posameznikov. Jako značilno za način tega boja je zadnja Gorica, ko se vprašuje „kdo ne bo volil oziroma kdo ne bi volil liberalnega Štrekelja“ in nato takoj sama sebi odgovarja, da vendar ne bi bil odgovor drugačen, nego si ga želi klerikalna „Gorica“. Imenovani list torej piše: 1. Prav za gotovo ne bode volil Štreklja njegov lastni oče, ki je močno okusil sinovo nehvaležnost. 2. Prav in gotovo bi ga ne volila, če bi imela volilno pravico njegova prava žena, in sicer iz temeljitih splošno znanih razlogov. Zakaj ta pavšalna sumničenja in namigovanja, zakaj nobene jasne in točne obdolžitve? Se boje, da bi jih tiral pri neko iko drugače sestavljenemu odgovoru liberalni Štrekelj pred sodnijo? Toda ta sumničenja so samo svrha v nadaljno izpeljavo in negovanja primernega razpoloženja. „Gorica“ namreč piše dalje: „Ako oče in žena, ki Štreklja gotovo najbolje poznata, ne bosta oziroma ne bi oddala glasu za njega, potem ne bode glasoval za Štreklja nobeden volivec na Krasu“. Torej, sedaj vemo. Sumniči in namigavaj o hudih prestopkih, če treba tudi neutemeljeno, samo da čim prej pobiješ nasprotnika. Namen posvečuje sredstvo!

— **Zopet Prešernov spomenik.** Kako se je urezal znani odbor zaradi Prešernovega spomenika in kako jo je v umetniškem oziru zelo zavozil, je sedaj splošno priznano. Vsakdo, kdor je videl količkaj spomenikov po drugih mestih, spozna isti hip tudi veliko razliko v umetniški izvršbi in osnovi Prešernovega v Ljubljani. Članu odbora za Prešernov spomenik se je bridko pritoževal o tem spomeniku celo eden najodličnejših slovenskih pisateljev, o katerem se ne more niti najmanj trditi, da bi govoril iz kakega nasprotstva do odbora, ampak je vsem tem celo dober oseben prijatelj. Možu kar v glavo ni hotelo, da so postavili Prešernu na čast nekaj tacega. Strogo objektivno izrečena sodba mora soglašati s trditvijo, da je bil tako odbor, ki je odločal o spomenikovi zadevi, kakor njega izdelovatelj brez umetniškega čuta in umevanja. Toda naš namen ni toliko razgrinjati to mizerijo pred celo javnostjo, ker po toči zvoniti je prepozno, pač pa hočemo govoriti in opozarjati danes v naprej. V ta namen moramo izjavljati, da se docela strinjamo z „R. Pr.“ ko piše ta o nameravani moderni galeriji, ki jo hoče ustanoviti ljubljanski občinski svet. To bi bilo — tako piše „R. Pr.“ — zelo hvalevreden namen, čegar uresničenje bi koristilo našim umetnikom, ki bi dobili vsaj enega odjemalca za svoja dela in ljudstvu, ki bi našlo umetniškega užitka in izobrazbe. Ali reči moramo, da nam daje namen prav malo upanja. S tisto vsoto, ki jo je določil občinski svet, 2000 kron, se bode dalo kaj malo nakupiti, zlasti če se misli na upravne stroške. Vprašanje je pa tudi, kdo naj odločuje pri nakupovanju slik in plastičnih umetnin. Občinskemu svetu se pač ne more pripisovati kritičnih zmožnosti v umetniških rečeh in dokler se ne bo vedelo, kdo naj presoja umetnine, tudi umetniki ne bodo imeli zaupanja v stvar. Kakor pri nas, diši tudi to po površnem dilentantizmu in po želji, da bi se „postavili“. Tako se ne pospešuje umetnosti.

— **Rdeči prapor** se iz pomanjkanja gradiva zopet spušča v brezplodne polemike in piše v to svrho dolge članke. Tako polemizuje z nami glede nekega mnenja o bodočnosti socialne demokracije, ki je bilo izraženo v našem listu. Skrajno nečuvena je polemika, če se gre za kako prerokovanje. Tu bi bilo pač boljše počakati se li to uresniči ali ne. Na ta način se namreč blamaže gotovo izogiblje. Naši socialni demokraciji pa svetujemo naj mesto z bombastičnimi in visokodonečimi frazami prične raji s skromnim resnim delom. Pri občinskih in državnozborskih volitvah je njen klavern nastop pač pokazal, kako malo je verjeti njenim prevratnim zatrdilom. Drugod saj so socialisti nastopali več z delom kakor s prazno besedo, zato tudi tako povoljni uspehi. Pri nas so pa samo možje polnih ust.

— **Mr. Hussey-Walsh** angleški publicist se je mudil te dni v Ljubljani. Obiskal je tudi naše uredništvo, da se poduči o „Slovenski Gospodarski Stranki.

— **Poslanec Jaklič** je odložil predsedstvo političnega društva „Kmetske zveze“ v Ribnici, in to vsled nezaupnice, izrečene mu od ribniških kmetov na shodu v Ribinici. Omenjeno društvo je seveda on sam ustanovil.

— **Klerik. kandidata** za prihodnje deželnozborske volitve v kočevskem okraju bosta baje Jaklič in sodraški župan Bartol. Če ne bodo ribniški kmetje vmes posegli.

— **Volitve v Gradcu.** V drugem volilnem okraju oddanih je bilo 5828 veljavnih glasov. Od teh jih je dobil dr. Julij Derschatta 4046, Rajmund Neunteufel 1782. Notranje mesto oddanih 2138 veljavnih glasov. Od teh jih je dobil dr. Pavel Hofman pl. Wellenhof 1402 in doktor Orel 736.

---

kvečjemu sem ga vzgojil k mladostnemu kriticizmu. Ni pa hujšega sovražnika umevanju lepote, kot ono vihanje nosu nad malenkostnimi zunanjostimi. To drži dušo zakrknjeno in trdovratno. Lepote pa ne boš občutil, če ji nisi nastežaj odprl duri in okna svoje duše.

Zato sem mnenja, naj bi si stavil kritik, nasproti seveda mnogo komodnejšemu iskanju črnih pik, dosti vrednejšo pa tudi mnogo težavnejšo nalogo, odgrinjati publiki z mehko roko vse one rahle ovoje, ki zastirajo neveščemu očesu lepoto umetnin.

Le s tako, umetnini sledečo in za njo naravnost samostojno vstvarjajočo kritiko bi se dalo doseči, da bi estetična vzgoja publike po izvajanju umetnin intenzivnejše napredovala. S tem bi šele umetnostno-kulturno delo na zunaj prišlo v neko ravnovesje z onim dosedaj neprimerno intenzivnejšim estetičnim izobrazovanjem na znotraj, v zboru Matičnem.

Tak kritik bi bil jednakovreden delavec na polju naše umetnostne kulture in bi imel pravico se s častjo imenovati poleg njega, ki ima daleko največ zaslug, da je naša glasbena umetnost v publiki zagnala korenine tako na široko in globoko, kot nobena druga umetnost v nas Slovencih, in ki je vseh vrlin, kolikor smo se jih na Matičnem zboru tako iskreno veselili, žarišče: **Matej Hubad!**

— **Celovec.** 2. okraj, okolica: izvoljen je socialni demokrat Lukas. V 7. okraju prodrl je Karol Kirschmayer (nemški nacionalec) proti krščanskemu socialcu. Pupovacu. 4. okraj Velikovec itd.: Slovenec Ellersdorfer je ostal v manjšini proti nemškemu nacionalcu Nayetu. V 4. volilnem okraju zmagal je nemški nacionalec dr. Waldner proti krščanskemu nacionalcu grofu Khevenhüllerju.

Koroška bo imela v novi zbornici 1 slovenskega in 1 nemškega krščanskega socialca, 2 socialna demokrata in 6 nemških nacionalcev.

— **Trst in okolica.** Izvoljen je 1 slovenec in 3 socialni demokratje.

— **Volitve v Trstu** so se izvršile mirno, bilo je malo udeležbe. Delavci industrialnih podjetij so imeli prost popoldan, deloma tudi dopoldan. Izid je sledeči: 2. volilni okraj, mesto: oddanih 2352 veljavnih glasov, izvoljen je socialni demokrat Scabar z 2318 glasovi proti 24 glasovom za italijanskega liberalca Pitacco. — 3. volilni okraj, mesto: oddanih 2336 veljavnih glasov. Izvoljen je socialni demokrat Silvio Pagnini z 2317 glasovi; protikandidat italijanski liberalec dr. Ziliotti je dobil 19 glasov. — 4. okraj, mesto: oddanih 1339 veljavnih glasov, od teh jih odpade na socialnega demokrata Janeza Olivo 1329, drugih 10 glasov je dobil liberalec Mazorana. — Kakor znano so sklenili italijanski liberalci, da se vzdrže ožje volitve ker niso imeli nikakega upanja zmage. So pač židje, ki znajo računati in nočejo izdajati po nepotrebnem denarja.

— **Goriška.** Krščanski socialec 1, slovenska klerikalca 2, slovenski liberalc 1, italijanski liberalec 1, italijanski konservativec 1.

— **Istra.** Jugoslovani (1 Hrvat) 3, italijanska liberalca 2, italijanski krščanski soc. 1.

— **Volitve na Dunaju** in na Nižje Avstrijskem. Konečni izid z ozirom na število mandatov je: Krščanski socialci imajo 20, socialni demokrati 10 in liberalci 3 mandate. — Od nižeavstrijskih mestnih mandatov jih odpade 6 na socialne demokrate, 3 na krščanske socialce, 1 na nemško ljudsko stranko. Vseh ostalih 21 mandatov na deželi so pridobili krščanski socialci.

— **Gornje Avstrijsko.** Nemška ljudska stranka ima 2, socialni demokratje 3, staroklerikalci 16 in krščanski socialci 1 mandat.

— **Na Češkem.** V nemških okrajih imajo: nemški liberalci 6, nemški nacionalci 2, Vsenemci 4, nemški agrarci 15, prosti vsenemci 10, 1 prost socialist in 14 socialnih demokratov. V čeških okrajih so pridobili mladočehi 15, staročehi 2, agrarci 22, češkoklerikalni agrarci 6, 1 realist, češki radikalci 9, in socialni demokratje 19 mandatov.

— **Solnograško.** Nemški nacionalci imajo 3 mestne mandate. Ostali mandati so v rokah starih klerikalcev.

— **Moravski** pripada 49 mandatov. Nemških je 19 in od teh so jih pridobili nemški nacionalci 6, nemški naprednjaki 8, socialni demokratje 3, prosti vsenemci 1 in krščanski socialci 1 mandat. Moravskih 30 čeških mandatov pridobili so: češki klerikalci 10, mladočehi 5, socialni demokratje 5, staročehi 4, češki agrarci 4, češki realist 1 mandat (prof. Masaryk), en mandat pa je dobil samostojen Čeh Svozil.

— **Šlezija.** Nemški liberalci dobili so 2, nemški nacionalci 3, nemški agrarci 1, nemški prosti vsenemec 1, češki agrarci 1, poljski klerikalec 1, nemški socialni demokratje 2, češki socialni demokratje 1 in poljski socialni demokratje 3 mandate.

— **Galicija.** Od 49 do sedaj znanih izvolitev je razmerje sledeče: poljski demokratje 9, poljski narodnjaki 12, socialni demokratje 3, divji socialist 1, cijonist 1, konservativci 9, členi centra 3, vsepoljaki 3, rusini 8.

Na Tirolskem je izvoljenih 13 krščanskih socialcev, 7 italijanskih klerikalcev, 2 nemška nacionalca, 2 socialca in 1 italijanski liberalec.

— **Ribniškemu Sokolu** je podarila ob letnem zaključku posojilnica v Ribnici 500 K. S tem je pokazal ta eminentno narodni zavod, kateri vsa slovenska društva znatno podpira, da ve ceniti delovanje domačega Sokola, katerega čaka obilo dela na izpostavljeni kočevski meji. Vrlej napredni posojilnici, katera bodi zgled v narodni požrtvovalnosti drugim denarnim zavodom, kliče mladi ribniški Sokol: „Srčna hvala!“

— **Zanemarjena mladina.** Iz Litije poročajo, da so orožniki prijeli 14letnega Ivana Krhlikarja iz Velikega Vrha pri Litiji, ker je vlomil v Prežganjah. Krhlikar je pred kratkim prišel iz zapora, v katerem je sedel zaradi tatvine.

— **Iz Idrije.** Pobegnil je iz preiskovalnega zapora v Idriji v soboto nevaren zločinec, ki so mu zopet na sledu. Krivo je, ker pri zaporih ni tudi zaprtega hodnika.

— **Žrtev svojega poklica.** V Logu pri Železnikih se je pri sekanju drv hlapec Martin Bertoncelj tako močno usekal v levo nogo, da so ga morali prepeljati v deželno bolnišnico v Ljubljani. — V Pulju je padel 58letni Vincenc Kerže s Kranjskega pet metrov globoko in se smrtnonevarno pobil.

— **Letošnje brigadne vaje** 12. pehotne brigade v Celovcu se bodo vršile v Zgornji Zilski dolini in pa na koroško-laški meji pri Muti. Prvi bataljon 17. pešpolka v Ljubljani bode pa odkorakal 1. julija v Postojno, kjer se bodo vršile vaje do 15. julija.

— **Mraz in hrošči.** Majnikovih hroščev ni letos še nikjer opaziti. Zadržal jih je mraz.

— **Strupeno kačo na glavi.** V Rihenbergu na Goriškem je prilezel nekemu mladeniču, ko je šel spat na travnik in tam zadremal modras na glavo. K sreči se je fant prebudil in vrgel nevarno kačo proč.

— **Prijatelj srebrnih ur.** Te dni so zaprli Antona Vouka iz Černič, ki je ukradel služabnici Josipini Uršič in pa njeni gospodinji stanujoči v ulici Tre Re vsaki po eno svebrno uro.

Prosveta.

— **XLIII. redni občni zbor „Slovenske Matice“** je v sredo, dne 29. velikega travna 1907. l. ob šestih popoldne v Ljubljani v veliki dvorani „Mestnega doma“. — Vrsta razpravam: 1.) Predsednikov ogovor. 2.) Letno poročilo tajnikovo za dobo od 30. malega travna 1906 do 15. velikega travna 1907. — 3.) Poročilo blagajnikovo o računskem sklepu za leto 1906. — 4.) Volitev treh računskih presojevalcev (§ 9. lit. a društ. pravil). — 5.) Poročilo blagajnikovo o proračunu za leto 1907. — 6.) Dopolnilna volitev društvenega odbora. — Po § 12. al. 5. društvenih pravil izstopijo letos iz odbora gospodje: dr. Fr. Detela, dr. A. Gregorčič, Fr. Hubad, L. Pintar, dr. L. Požar, A. Senekovič, J. Sušnik, J. Šubic, dr. A. Ušeničnik in Fr. Wiesthaler. — Poleg teh bo občnemu zboru izvoliti namesto izstopivših odbornikov dr. J. Šmida še dvoje novih odbornikov za dobo štirih, oziroma dveh let. — V odboru pa še ostanejo gospodje A. Bartel, J. Dimnik, Fr. Finžgar, E. Gangl, Fr. Govekar, P. Grasselli, J. Majciger, Fr. Milčinski, dr. M. Murko, dr. M. Opeka, M. Pleteršnik, dr. J. Sket, L. Svetec, A. Trstenjak, ing. J. Turk, J. Vilhar in V. Zupančič. — Vsaj 20 odbornikov mora praviloma bivati v Ljubljani, izstopivši smejo biti zopet voljeni. — Pri volitvi treh računskih presojevalcev in pri volitvi odbornikov se vštevajo tudi lastnoročno podpisani volilni listki nenavzočih društvenikov. — 7.) Posamezni nasveti in predlogi.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Na Dunaju, dne 24. maja 1907.

Kupčija ni nič kaj živahna, vse čaka, da cene zdaj in zdaj padejo. Ni drugega povoda začasno za tako upanje, kakor misel, da so sedanje cene nenaravno visoke in da mora končno nizdolu. Kdaj se to zgodi, ne ve nihče. — Za vsakih 50 kg so ponujali danes ab Dunaj:

Pšenica, tiška, 78 do 82 kg K 10·65 do K 11·20; banaška 76 do 79 kg K 10·25 do K 10·85; viselburška in rabska 76 do 79 kg K 10·15 do K 10·55; slovaška in šutlerska K 9·80 do K 10·30; marhfeldska in nižeavstrijska sploh 75 do 79 kg K 9·85 do K 10·15.

Rž, slovaška 72 do 74 kg K 8·50 do K 8·70; šutlerska 71 do 73 kg K 8·45 do K 8·60; peštanska 72 do 74 kg K 8·55 do K 8·75; razna ogrska 72 do 74 kg K 8·40 do K 8·65; avstrijska 71 do 74 kg K 8·45 do K 8·70.

Ječmen, z dotičnih postaj: slovaški K 7·25 do K 8·20, južnoželezniški K 7·20 do K 7·90; tiški K 6·80 do K 7·20; ab Dunaj: ječmen za pičo K 7·— do K 7·40.

Koruza, ogrska K 6·50 do K 6·75, cinkantinska K 7·30 do K 7·70.

Oves, ogrski: srednje vrste K 8·50 do K 8·70; prima K 8·60 do K 8·80; izbrane vrste K 8·75 do K 9·05.

V Budapešti je bila kupčija pravtako zelo zmerna. Cene se dvigajo povprečno za 5 v; rž se je podražila celo za 20 v. koruza in oves precej iste cene Notirale so cene opoldne tako:

pšenica	za	oktober	K 10·46	do K	10·47
rž	„	„	„ 8·75	„ „	8·76
oves	„	„	„ 7·02	„ „	7·03
koruza	„	maj	„ 5·98	„ „	6·—
„	„	julij	„ 6·06	„ „	6·98

Popoldne ob petih so bile cene glasom telefonskega poročila:

pšenica	za	oktober	K 7·60
rž	„	„	„ 8·80
oves	„	„	„ 7·10
koruza	„	julij	„ 6·17

Jajca postajajo cenejša. Sploh je opažati tudi drugod, da je kupčija zelo mlačna. Premalo robe povsod in premalo kupcev. Za 4 K je bilo dobiti 87 jajc. Jajca v zabojih so veljala tako: iz Bačke K 67·— do K 68·—, ogrska, prve vrste K 66·— do K 68·—, sedmograška pristna K 65·—, izbrana K 67·—, bolgarska K 68·— do K 69·—; ruska navadna K 67·— do K 68·—, južnoruska K 70·—.

Surovo maslo. Pripeljanega je bilo nekatere dni manj, kakor ga je bilo treba. Za vsakih 50 kg surovega masla netto en gros ab Dunaj so plačevali: za sveže surovo maslo prima vrste K 150·— do K 160·—, surovo maslo prve vrste iz ledenic K 140·—; z dežele najboljše kakovosti K 125·—.

Špirit je vsak dan dražji. Zdaj je dosegel že K 50·—.

Berolin. Glede na naše obširneje poročilo v predzadnji številki o dviganju cen žitu sploh in posebej še v Nemčiji naj poročamo še o cenah na berolinski žitni borzi. Notirale so tam cene danes na petek opoldne tako:

pšenica	za	maj	207·50 mark
„	„	julij	205·— „
„	„	sept.	198·— „
rž	„	maj	206·— „
„	„	julij	200·— „
„	„	sept.	178·— „
oves	„	maj	200·— „
„	„	julij	199.— „
koruza	„	maj	145·50 „
„	„	julij	142·— „

Ribje olje za vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 89·— do K 90·—.

Laneno olje dto. K 74·— do K 74·50.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaški, rafiniran brez soda ab Trst transito K 10·50 D, K 11·—; Bl. gališki, Stand White prompt ab Dunaj K 29·— D, K 26·50 Bl. ab Dunaj po berlih K 30·50 D, 31·— Bl.; ravno isti vodeno čist prompt ab Dunaj pro vagon K 30·— D, K 30·59 Bl.; ab Dunaj po berlih K 31·50 D., K 32·— Bl.

Mast. Svinjska mast za vsakih 50 kg v sodih, vračunši tudi stroške za sod K 76·50 D, 77·— Bl., špeh, bel, brez zaboja K 68·50 D, 69·— Bl., mast goveje živine, ovc, koza K 41·50 D, 42·— Bl.

Kava za vsakih 50 kg prompt ob Trstu: Santos Primes K 50·— D, K 52·— Bl.; Santos Superior K 46·— do 48·—; Santos Good Average K 44·— do 45; Santos Regular K 41·— do 42·—; Santos Perl Primes K 54·— do 56·—; Santos Perl Superior K 51·— do 53.—; Santos Perl Good K 49·— do 51·—.

Škrob za vsakih 100 kg ab Dunaj: najizlomejše vrste K 28·75 D, 29·25 Bl.; prima K 27·75 do 28·25, sekunda K —.—, tertia K —·—. Skrobova moka izborne kakovosti K 28·75 do 29·25.

Prašiči v Budapešti:

mladi težki	K 1·38 do 1·40,
mladi srednje teže	K 1·40 do 1·41,
mladi lahki	K 1·41 do 1·42.

Na trgu je kakih 30.000 glav.

Slama in mrva. Pripeljanega je bilo na dunajski trg 40 vozov mrve in 12 vozov slame. Cene so notirale za vsakih 100 kg tako:

travniška mrva	K 7·—	do K 7·70
slovaška mrva	K 8·—	do K 8·60
ogrska „	„ 6·—	do K 7·60
slama	„ 5·40.	

Brzojavke.

Dunaj, 23. maja. Dr. Ofner (liberalec) zmagal proti Zesevitzu (kršč. soc.); Prohazka (kršč. soc.) proti Silbererju (socialist); dr. Hock (liberalec) proti Staryju (kršč. soc.); Forstner (socialist) proti Schneiderju (kršč. soc.).

Dunaj, 23. maja. Trgovinski minister Fořt zmagal proti Klofaču (češki nar. socialist); vodja Mladočehov dr. Kromař proti Amiteku (socialist); Neuman (Staročeh) proti Klofaču; grof Sternberg proti Zichu (socialist); dr. Stransky proti Vaneku (socialist); profesor Masaryk (realist) proti Powondri (obrtniška stranka),

Dunaj, 23. maja. Wolf s pomočjo kršč. socialcev zmagal nad dr. Eppingerjem (nemški liberalec).

Celje, 24. maja. Ježovnik zmagal s 1099 glasovi večine.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!

Odgovorni urednik: Franjo Feldstein. Izdaja konzorcij „Slov. gosp. stranke“. Lastnina „Slov. gosp. stranke“. Tisk „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani.